

ضرورت برنامه ریزی برای توسعه مشارکت زنان با هدف پایداری منابع و صنایع شیلاتی

فاطمه محسنی زاده - مهتاب مصطفوی ثابت - مهنوش مصطفوی ثابت

Email: mohsenizadeh.fatemeh68@gmail.com

پژوهشکده میگوی کشور، مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، بوشهر، ایران.

چکیده:

طبق گزارش 1395 شیلات اشتغالزایی جهانی در سه دهه گذشته بطور متوسط سالانه 3.6 رشد داشته و در سال 2008 حدود 44.9 میلیون نفر بطور مستقیم، تمام وقت در این حوزه مشغول بوده‌اند که حدود 12 درصد آنها زن هستند. پانصد هزار هکتار منابع آبی داخل سرزمینی و 3300 کیلومتر نوار ساحلی شمال و جنوب (با احتساب سواحل جزایر)، بستر مطمئنی برای تامین پروتئین آبزیان است. در اثر کاهش ذخایر، تخریب زیستگاه، آلودگی و غیره، سالانه از تعداد صیادان کاسته به آبی‌پروران افزوده می‌شود. طبق آمار 1395 بیش از 460 شرکت تعاونی صیادی معادل 2 درصد از کل تعاونی‌های کشاورزی، فعال هستند. اما گزارشی از تعاونی‌هایی با حضور زنان متخصص یا در قالب جوامع محلی در دست نیست. ویژگی‌های تعاونی‌ها، مردمی بودن، انجام کار گروهی با سرمایه‌های کم و امکان حمایت برای شکوفایی خانواده‌های کم‌درآمد، افزایش صید و رفع مشکلات صنفی است. از دیرباز سهم کلیدی زنان در کشاورزی به‌طور مشخص در شمال ایران نه تنها پررنگ تر که چه بسا در مواردی چون کشت برنج اختصاصی است. بر عکس، سابقه آن در حوزه گشتاب‌ورزی و صیادی بسیار کم‌رنگ است. علی‌رغم نقش پررنگ زنان در صنایع دستی، زنان در مشاغلی چون لنج‌سازی، توربافی دستی و گرگوربافی وارد نشده‌اند. در کارخانجات عمل‌آوری و صنایع بسته‌بندی تمایل به جذب زنان هست اما در عرصه‌های دیگر، از جمله پرورش ماهی دریایی و زینتی، حضور زنان محدود است. بوشهر در دهه 1385 تا 1395 در بین سه استان پیشرو و در سال 1393 با 66 تعاونی در صدر تعاونی‌های صیادی بود. این دهه مقارن با رشد چشمگیر حضور زنان در عرصه‌های گوناگون است ولی عرصه شیلات و صیادی خیر. وابستگی شدید جوامع محلی به اقتصاد دریامحور بی‌شک نیازمند مشارکت بیشتر زنان است. هرچند سابقه سهم کم زنان منجر به بنیة مالی ضعیف‌ترشان شده به‌نظر می‌رسد ماهیت اقتصاد خرد در بخش‌هایی از شیلات امکان مشارکت زنان را فراهم کند. از عمده مشکلات جامعه صیادی پایین بودن میزان سواد است که در مورد زنان باتوجه به وجود خرده فرهنگ‌ها و عرف غالب، این وضع منجر به محدودیت و عقب‌ماندگی مضاعف شده است. پتانسیل مدیریتی و ماهیت مادرانه نگاه زنان به اکوسیستم فرصتی برای قانونمند کردن فعالیت‌های صیادی و حفظ ذخایر است. اساساً زنان بیش از مردان از لطمه دیدن محیط زیست صدمه می‌بینند. زنان در موضوع محیط زیست، نسبت به مردان به دلایل خاص روانشناختی و الگوهای رفتاری، نابودی اکوسیستم را زودتر درک کرده و واکنش می‌دهند. توجه به نقش زنان در حل مشکلات اکولوژیکی، ضرورت امروز در عرصه اجتماعی، اقتصادی و زیستی است.

کلمات کلیدی: زنان ، توسعه پایدار، شیلات، بوشهر